

Predčasne hnednuce pagaštany.

Ozdobou mnohých parkov v mestách i na dedinách bývajú mohutné pagaštany. Sú to síce veľké a silné stromy, ale už takmer 30 rokov podliehajú nápadným poškodeniam **ploskáčikom pagašťanovým** (*Cameraria ohridella*). Tento drobný motýlik je u nás známy od roku 1994. Na naše územie prenikol z Rakúska, odkiaľ sa postupne dostal do celej Európy. V súčasnosti sa u nás vyskytuje všade, kde je vysadený jeho najčastejší hostiteľ, teda pagašťan konský (*Aesculus hippocastanum*).

Vyskytuje sa na mladých i starých pagašťanoch v mestskej zeleni, alejach, parkoch a prímestských lesoch. Jeho larvy vyžieraním spôsobujú poškodenie asimilačných orgánov, ktoré predčasne hnednú a usychajú. Symptómy sú ľahko pozorovateľné. Poškodením až takmer úplným zničením listového parenchýmu môže ploskáčik významne znižovať asimiláciu pagašťanu, a tým aj jeho prírastky a tvorbu plodov. Predčasné opadávanie listov je možné pozorovať už v auguste, často aj skôr.

Ploskáčik pagašťanový je drobný motýlik, ktorého telo dosahuje dĺžku 3-4 mm, s rozťahnutými krídlami meria 6-8 mm. Zlatožltú farbu predných krídiel pretínajú 4 priečne biele pásiky, zadné krídla sú striebřistosivé. Prezимуje kukla v opadaných listoch. Začiatkom apríla sa liahnu dospelce prvej generácie, samičky kladú následne približne koncom apríla až do polovice mája vajíčka. Vajíčko je oválne, spočiatku priehľadné, pred liahnutím húseníc získava striebřistý vzhľad. Húsenica má hnedú hlavu a bledohnedé ploché telo, ktoré je z chrbtovej časti zdobené hnedými chytínovými políčkami. Má 3 páry pravých končatín, 3 páry panôžok a pár posuviok na konci tela. Húsenica mínuje vyžieraním palisádového a špongiového parenchýmu v liste medzi dvoma pokožkami. Charakteristické poškodenie, ktoré pritom vytvára, nepresahuje priestor medzi žilkami. Míny sú spočiatku okrúhle, šedozelené až svetlohnedé, a keď dosiahnu priestor medzi žilnatinou, rozširujú sa na jednu stranu. Mínujúcu húsenicu je v tomto čase možné objaviť po odstránení vrchnej pokožky listu. Kuklí sa v míne. Kukla je spočiatku bledohnedá, neskôr tmavohnedá, v pavučinovom zámoťku. Na čele má malý trň, ktorý slúži na pretrhnutie pokožky listu pred vyliahnutím a vyletením motýlika z míny. Pravidelne druhá a tretia generácia tohto škodcu spôsobuje predčasné usychanie listov a ich opadávanie.

Hlavným preventívnym a veľmi účinným opatrením je dôkladné pohrabanie a zlikvidovanie (napr. spálením, prípadne kompostovaním v čo najväčšej vzdialenosti od hostiteľov) všetkých opadaných listov na jeseň. Je potrebné tento úkon zopakovať aj na jar najneskôr do konca marca, čím je možné zlikvidovať väčšinu prezimujúcich kukiel. Naopak týmto opatrením sa zachovávajú prirodzení nepriatelia ploskáčika, ktorí nezimujú pripevnení na listoch, ale voľne v krajine.

Prvá generácia dospelcov sa sústreďuje zvyčajne na zatienenej (severnej a severovýchodnej) strane kmeňov, ďalšie generácie vyliahnutých motýlikov na celom obvode kmeňov. Prvá generácia kladie vajíčka najmä na spodné poschodie konárov, druhá v strednej časti stromov a až tretia generácia preniká do vrcholových častí stromov. Z uvedeného vyplýva, že chemický postrek je najúčinnější na prvú generáciu ošetrením kmeňov do maximálne možnej výšky pozemným spôsobom ochrany aspoň po najnižšie rozkonárenie stromov. Keďže sa dospelce každej generácie zdržujú pohromade približne 10 dní, je postrek potrebné vykonať proti prvej generácii začiatkom apríla a opakovať ho o 10 dní. Ošetrovanie proti ďalším generáciám býva málo účinné a neodporúča sa. Priamo proti ploskáčikovi nie je v SR autorizovaný žiadny prípravok, ale možno využiť prípravky autorizované proti húseniciam na okrasných rastlinách, ktorými sú Neemazal T/S (účinná látka azadirachtin), Scatto (účinná látka deltamethrin), Karate Zeon 5 CS

a Ninja Zeon 5 CS (oba s účinnou látkou lambda-cyhalothrin). Ošetrovanie proti mŕnujúcim húseniciam v korunách veľkých stromov je technicky nemožné, a preto sa neodporúča.

Ing. Stanislav Barok
ÚKSÚP – OOR
2.10.2023